

א ריכסינג תמוז

לקבל את החיים - במנוחה ע"י אמונה שלום בטחון ושמחה

חג הפסח תשפ"ה // שנה ב' // גליון כ"ב

שיעורי כ"ק אדמו"ר מפנים מאירות דסיקסא שליט"א

הדרכה אל הסדר

של שנת תשפ"ב

שכמעט לא נמצא צדיק שהיה נוהג בדיוק כמו אביו, דהיינו שיהיה שלשלת אב ובנו ונכדו ונכד נכדו, שבמשך הדורות לא שינה הבן ממנהגי האב, רק היה דומה ממש לאביו. איני אומר שלא נמצא כלל דבר כזה, בוודאי אם תחפשו, תמצאו באיזה מקום שהיה כן, אבל אני אומר, שעל פי רוב לא היה זו המהלך, לא אצל תלמידי החתם סופר, ולא אצל תלמידי הבעש"ט, ולא אצל תלמידי הגר"א, ואף לא אצל הספרדים.

וסיבת הדבר הוא, כי כל אדם ואדם, חוץ ממה שמקבל מסורת אביו, הוא לומד תורה לעצמו, כל אדם יש לו חכמה בינה ודעת עצמי, וכן יש לו לכל אדם, טבעיותו, מהותו, אפשרויותיו, קדושתו וטהרתו, דביקותו בהש"ת, וכן עוד הרבה ענינים שבהם מיתלי תלוי הנהגותיו, עד שהחלטה במנהגיו תלוי בהם, לעשות על פיהם סדר המנהגים הפרטי שלו, סדר איך שינהג עצמו בכל דבר, ובפרט בעניניו במנהגי חג הפסח, כשיש כל כך מנהגים.

אסדר כאן סדר הדרכה והוראות לאברכים צעירים, שמתחילים בהאי שתא לנהוג בראשונה את סדרם בליל התקדש חג, או-אף לאברכים שכבר התחילו לנהוג 'סדר' בביתם, אבל יש להם שאלות, וקשיות, ויכולין לשמוע חוות דעת, ולראות אם יצא להם טובה וברכה מזה, להקל להם את חייהם, ויהיה זה שכרי.

א

בראש וראשון, שואלים, אותן שמתחילים לנהוג את סדרם בביתם, 'באיזה מנהגים ינהג את הסדר'. דהיינו, הבעל מביא מנהגים מהוריו, והאשה מביאה ג"כ מנהגים של אביה הביתה, ובלי ע"ה ברוך הוי"ה ב"ה יוצאים לאור כהיום הרבה ספרים, וכל אחד ואחד לומד לעצמו ספרי חסידות, ספרי מנהג, ספרי ליקוט, ורואים שם ענינים יפים, ורוצה לקיימם. ועכשיו שואלים, איזה דרך ישכון אור, לנהוג בריבוי המנהגים.

תשובה: אם תתבוננו בספרי המנהגים, בספרי תולדות הצדיקים וגדולים, תראו

וחלק מהשמחה היא, כשיוכל האשה להכין היו"ט בדרך שנתחנכה.

ולכן וויתרו הצדיקים וגדולים על הרבה ממנהגיהם למנהגי בית חותניהם, שזה מביא שמחת יו"ט, שמחת החיים, וגם גורם שלום בבית, שזה היותר נחוץ בבית יהודי.

ואשר על כן, קודם החג, תשבו הבעל והאשה יחדיו, ותדברו ביניהם: "ברצוני עזה, לנהוג במנהגים אלו ואלו, איזה מנהגים אתה רוצה שינהגו בביתנו? ולמה אתה רוצה כל כך במנהגים אלו? מה קשה לך אם לא אעשה את מנהג זה, ומה יהיה אם אנהג במנהג זה?... כך שוחחים יחדיו, ומביאים מקורות לכל מנהג. מתבוננים, עד כמה היה חמור המנהג אצל המשפחה.

נהגו הרבה לתת מתנה לנשותיהם לכבוד הרגל, וכמו שאמרו חז"ל כיצד משמחים את האשה לכבוד הרגל וכו'. יכולין גם כן לתת מתנה, על ידי שאומרים להם: 'כמה נאה מנהג בית אביך, אני נהנה מאוד מזה, גם אני אעשה כן'.

ואחר שמחליטים איזה מנהגים מבית ההורים ינהגו בביתם, יכולין ללמוד בתוך ספרי המנהגים וליקוטים ואם רואים איזה דבר נאה, יכולין לעשות מנהג הלז.

אבל לזה צריכין לנקוט יסוד לדבר. כשמתחילין לנהוג יותר מכפי ההשגה והאפשריות שהאדם וסביביו נמצאים בפועל ממש, אין מגיעים בזה לשום דבר! יש איזה אנשים שחיים בעולמם לבדם, ושוכחים הם שיש עוד מסובים אצל סדרם. אם אתה תתנהג באיזה מנהגים שאתה נהנה, זהו כפי טבעתך, יש לך חשק לזה, יש לך אהבה ותענוג והמנוחה ממנהג זה. אבל הילדים, הבני בית אין להם מנוחה מזה. מזה לא יצא כלום!

וגם צריכין לזכור, שכל גדול, כל אדמו"ר, היה לו רבי ממי שקיבל הדרכות החיים, גם היה לו בית חותנו, וזה היה גם כן גורם גדול כיצד הוא יקבע דרך חייו. הרי לנו הרבה גורמים שגרם שינוי סדר במשך הדורות מבן לאב. הטבע, השיעבוד של רבו וחותנו, הלימודים וחיידושים שהמציא בעצמו.

ועכ"ז יש דברים שמצינו שלא שינוי על אף כל הסיבות שזכרנו. דהיינו, שיש ענינים שנמנע בין החומרות שאומרים עליהם: 'אצלינו לא ויתרו על זה', זה היה נמנע אצל המשפחה, אצל הקהילה, אצל החסידות, כ'היסוד', ממנה היה מדברים, בזה בערו הנפשות, וכך חינוכו הבנים, התלמידים והחסידים, על זה היו מקפידים מאוד שלא ישנו. על-אף כל הסיבות שהזכרנו.

ועל פי דברים אלו אומר גם כן בנידן דין. בענין האופן לנקות הבית מחמץ, אין צריך הבעל להקפיד על אופן המדיוק שהיה בבית הוריו, וכן האשה אין צריכה להקפידה שיהיה בדיוק כמו הוריה. רק הדרך הנכון הוא, שהבעל ואשתו ובניהם הגדולים ישבו יחדיו וידברו בנחת ביניהם. ויפרטו, מהו ההלכה מעיקר הדין? מהו המנהגים שהיו במשפחת הבעל בגדר של 'יסוד' שאי אפשר לוותר על זה? ועל פי תורה האשה משועבדת למנהגי בעלה, ואין הבעל משועבד למנהגי בית חמיו, אבי האשה. אבל עכ"ז אי אפשר לנהוג הבית בשלום ובנחת, באופן שיאמרו לאשה כשירה: 'תשכח כל מה שחינו אותך בנערותך, וכל מה שהוכנסו בה שזה מיסודות הדת, ופתאום אחר החתונה תשכח מכל זה'. זה תבטל מהאשה את ההנאה שלה לנקות הבית לכבוד פסח באופן שהיא רצתה, וזה יבטל את שמחת יו"ט שלה, ובתורתנו הקדושה כתיב, שצריכין לשמח את כל המשפחה ביו"ט,

לא כל דבר יפה ונאה שרואים באיזה ספר אפשר לקיימם בפועל.

נחוץ לידע, כל דבר שיש בה חסרון כיס, הוצאות מרובות, מתבטל הרבה זמן על זה, צריך עבודה קשה לעשותם ולקיימם, או זה מניח לחץ ויגון בבית, כל אותם המנהגים מיוחדים רק לאותם המשפחות שאצלם כבר נהוג מנהג זה, או זה מתאים לאנשים שאפשר לקיימם בלי לחץ ויגון. יש סוגי מנהגים שאפשר לקיימם בפועל רק אחר שנשארו כל הבנים. כי בעת שיש לאדם עוד משפחה ברוכה בלי ע"ה, יש הרבה מנהגים שאי אפשר לקיימם בפועל, שזה מביא כעס, ומבטל הרבה זמנים יקרים.

ולאור כל האמור, באנו לשוב על השאלה בענין איזה מנהגים ינהגו בסדר, בקוצר אמרים: בראשית ההבחנה, יבחנו שיתאים עמך, עם הבני בית, עם המצב בביתך, היינו, איזה סוג ילדים יש לך, באיזה גיל, כמה כוחות ושלוות הנפש שיש להם. וכן שהמנהג יהיה מסוג שיש האפשרות לעשותה, לא יצער מאן-דהוא, ורק יביא שמחת יו"ט.

אם יש לך שאלה בענין לוותר על איזה מנהג, בוודאי שצריך לשאול את דעת תורה, עם אדמו"ר שלך, עם הרב, עם ה'גדול', זהו דבר פשוט וברור. אבל קבע בראשך ובמוחק היסוד: 'אני צריך להסכים לוותר על איזה מנהגים שלי, אם על ידי זה יביא שמחת יו"ט, אם על ידי זה ייגון ילדי יותר, ויחיו יותר עם היו"ט', באופן זה מותר לוותר על איזה מנהגים. יש מנהגים שצריך להתיר נדר אם מוותרין על זה, ויש מנהגים שאינם צריכים להתיר הנדר, וכל אחד ישאל למורה-הוראה להלכה למעשה, אבל זאת תקבע במוחק, היסוד של כל המנהגים של נקיות הבית, לנהוג

הסדר, הוא: שיהיה בביתך שמחת יו"ט, געשמאק, שתשב אצל הסדר בשמחה גדולה כמלך, ובני ביתך תשב אצל הסדר כמלכה, וכל הילדים תחיו אצל הסדר כאילו הם חלק מן הסדר, זהו היסוד שבזה תליא כל המנהגים, אם יוותרו על זה או לא יוותרו על זה.

ועכ"ז יש יוצא מן הכלל, שכל משפחה ומשפחה יש להם איזה מנהגים חזקים, שממנו לא זו בשום פנים ואופן, ולא היה בעולם מי מן המשפחה שח"ו העיז להקל ראשו בזה, על זה איני אומר ח"ו שיוותרו על זה, משום שסדר-נאכט הועמדה לחזק את המסורה שלנו, המסורה חזקה את האמונה שלנו, בלעדי המסורה שלנו ח"ו כבר נשתכח התורה הקדושה, כל התורה המצוייה עתה בידינו הוא רק המסורה. ולכן צריכין ביותר להקפיד על המסורה. ומובן מעצמו, שאם קשה על בני בית או על הילדים את המסורה, צריכין להשתדל להביאם במתיקות המסורה, להבינם, ולעשותה באופן הקל ביותר.

נעמוד כמה דוגמאות, כדי להמחיש את היסוד למעשה:

אצלכם היו מקפידים לעשות בעצמכם מיץ-ענבים (מאסט), ובני ביתך אינה רצתה לעשות מיץ-ענבים, אינה ביכולת, יש לה ילדים פעוטות, אין לך מקום בבית היכן לעשותה, אין לה העת מכשיר מתי לעשותה. במצב כזה צריכין לזכור, ראשית, אפשר לקנות 'היימישע מאסט', והשנית, אפשר לעשות כדהלן: אם אינה קשה להבני-בית, תעשה את המאסט בעצמך, באופן שלא תהיה קשה עליה ביותר, תעשה את המאסט בעצמך, אל תעמיס אותה עליה, תאמר לה בברור: 'השנה אעשה את המיץ-ענבים בעצמי, ולא תהיה שעבוד עליך כלל, ולא בגלל שאני

כשאני אומר שאינו נקרא ששותים מבית חברו, בוודאי זהו מדריגה פחותה מאותם שעושים הכל ממש בעצמם, אבל אינו נקרא שעובר על החומרא של 'נישט זיך מישן', כי החומרא הוא בעיקר שלא לאכול מבית פרטי של הזולת, ששם הבעלי בתים, האשה ובעלה, פוסקים לעצמם כל שאלותיהם, לזה החמירו, שלא לאכול אחד מהשני.

עוד דוגמא של סוג חומרא, עם הדרכה להמחשה האין לחשוב ולהתנהג: יש חומרא שלא להשתמש עם כלים שנפלו על הארץ. ראשית, צריכין לקנות כלים מפלעסטיק או פאפיר חד-פעמי, אפילו אם זה יעלה במחיר יותר. כי להעמיס על הילדים העול שלא להשתמש עם כלים שנפלו לארץ ביו"ט פסח, הוא כמעט דבר שאי אפשר לפעול אצלם באופן נוחה, זה גונב כל המתקנות וטעם וגעשמאק של היו"ט. והקב"ה ברא בזמנינו כלים של פלעסטיק ופאפיר לכבוד יו"ט. ומה תאמר? 'אצלינו לא השתמשו עם פלעסטיק ופאפיר ביו"ט פסח', אענה אותך: הסיבה היתה משום שבימים הקודמים היו מניחים על הכלים של פלעסטיק ופאפיר 'סטארטש' [איזה חומר שהיה בהם חשש של קטניות וחמץ], אבל כהיום, ברוך הוי"ה ב"ה מצוי לקנות בהחנותים כלים חד-פעמיים עם הכשר שאינם תחת חשש הזה, וליכא שום שאלות, ויכולים להשתמש עמה לכתחילה. ואם אתה כשלעצמך אינך רוצה להשתמש עמה, אל תשתמש עמה, ולעצמך תצפון כלים מיוחדים, אבל אין תעמיס אותה על הבני בית וגם לא על הילדים.

ועכשיו נקיט לדוגמא חומרות בעניני המאכלים, איזה מאכלים שאוכלים. נוהגים באיזה משפחות שאינם אוכלים

עשיתי אותה בשנה זו, יגרום שבשנה אחרת תצטרך אתה לעשות את המיץ-ענבים. אני מבהיר לך, אני עושה עכשיו את המאסט, כי עכשיו יש לי היכולת, ובשנה שלא יהיה לי היכולת לעשות, נדון אז מה יעשו, אפשר לקנות מאסט, ואפשר גם כן לשתות 'גרעפ-דזשאס'!!

כבר היה לעולמים באיזה בתים כשרים, כשלא היה מאסט, היו שותים בפסח גרעפ-דזשאס, זהו כשר, ומותר לשתותה. כמובן יש לך הברירה לבחור מאיזה מפעל לקנות, אותה שיש לך ביטוח ביותר על כשרותם, ואותה תוכל לשתות במצב שאין לך האפשרות לעשות או לקנות מאסט.

צריכין לזכור, שגרעפ-דזשאס אינו נכנס בגדר הגזירה לא לאכול ולשתות מבתיים של אחרים (נישט זיך מישן) כי אינו נעשה בבית איש-פרטי, רק הוא תחת השגחה מעולה, נעשה במפעל שאינו באה לתוכה שום דבר מבחוץ. הוא נעשה רק לצורך כלל ישראל שיהיה להם מה לשתות בשבתים וימים טובים.

כק"ז הגה"ק בעל ברכת שמים מקאשוי זצוק"ל היה נוהג לשתות בשנים קדמוניות ליפשיץ-וויין, קדם-וויין, ורק אח"כ כשהתחילו לעשות היימישע וויין, היה שותה היימישע וויין, אבל אם לא היה בנמצא היה שותה מה שהיו קונים ממפעלים כשרים.

לא כל אחד יכול לעשות בעצמו יין, ולא כל אחד יוכל לעשות מאסט בעצמו. לעשות ולשתות רק מאסט הוא חומרא מאד יפה ונאה, אצלינו נהגו כן, אבל זהו רק באופן ומצב שאפשר לקיים את זאת, אם לא אפשר, שותים גרעפ-דזשאס, ואין נחשב 'געמישט'. מכיון שהוא נעשה תחת השגחה של יהודים חרדים, ויהודים עושים את זאת.

דגים, ואם הבני בית לא רצתה לא היו אוכלים. אין זה מן הדברים שצריכים להעמיד עליה, ולהרוס הבית עליה. רק אם יכולים לשכנע השותף, אם הכל נסתדר היטב, אזי עושים את זה בלב חפץ, אבל לא כל אדם בזמנינו יש לו היכולת להעמיד עצמו בחזקה על כל סוג החומרות הקשות.

באופן יוצא מן הכלל הוא כשהחומרא כבר נזכר בשו"ע ונו"כ, לדוגמא, אם שותים י"ש או לאו, אם אוכלים שום, או לאו, אם מריחים בשמים או לאו, אם משתמשים ביערות-דבש [צוקער] או לאו, זהו כבר מן החומרות החמורים, ויש משפחות שהחמירו ביותר עליה, אבל כבר נזכר הדבר בשו"ע, ואז שונה הדין.

ותמצית היוצא למעשה: קודם שאתה מביאה הביתה חומרא חדשה, או קודם שגמרת בדעתך לבטל איזה חומרא, מחמת שזה יביא השמחה והשלום בביתך, מקודם תעיין בספרי הליקוט, או לשאול בידועי דבר, על מה בנוי ומיוסד החומרא ההיא. אם החומרא נבנה אך ורק על איזה היכי-תמצא ומציאות של המדינות שהורין יצאו ממנו, ובזמנינו לא שייך הציור ההיא, או החומרא נבנה על חשש הלכתי, שכבר דיברו מזה הפוסקים הקודמים. ואפילו אם כהיום לא שייך אותה החששא, אבל מכיון שיסוד ועיקר החומרא נבנה על חשש הלכתי, יש להחומרא חומר יתירה, שאין לבטלה בניקל.

ב

עכשיו נמסור הדרכה האיך מעריכין סדר עם ילדים פעוטים. צריכין לידע, שאסור לצער הילדים, הדרך לערוך הסדר מיתלי תלוי הרבה בגיל של הילדים. הרבה הורים נהגו אצלם כי בתחילת הסדר, בשעת אמירת 'מה נשתנה', וכן בקטע 'עבדים היינו', היו נוהגים לספר ולשוחח

מאכלי חלבי, ויש משפחות שאכן אוכלים מאכלי חלבי, יש משפחות שאינם אוכלים אוואקאדא, ויש משפחות שאוכלים מאלאנע, ויש שאוכלים מאלאנע, ויש שאינם אוכלים איגערקעס, ויש שאוכלים. יש שאוכלים דגים, ויש שאינם אוכלים. וכן יש הרבה יותר מנהגים מן הנמנה כאן. כל החומרות המה מיוסדים על פי המסורה. בשו"ע הלכות פסח, ליכא שום בית מיחש על כל זה, על פי דינא דשו"ע אם ראית הדג חי, אין נפקא מינה אם זה היה ממין הקארפ, סעמאן, או פייק. כל החומרא בנוי אך ורק על מציאות שהיה בימים הקודמים, שהיה מביאים דגים מתים מהמרחקים, והיו נותנים בפיו של הדג חומר של חמץ בכדי שלא יתעפש הדג, וחוצץ ממה שאינם עושים כן היום, יש לנו האפשרות לקנות דגים חיים.

ועם רצית לילך עם המסורה, זהו דבר טוב, כן נהגו ישראל הכשרים, כולנו משתדלים למסור נפשינו בעבור המסורה, אבל מאידך גיסא, השמחת יו"ט של הבית, ליתן לבנים ולבני בית יו"ט נארמאלי, אם אינם יכולים לאכול הדגים עם העצמות הגדולות, שבמשך כל השנה אינם רגילים לכך, אם המסורה מעכב להביא את השמחת יו"ט בביתך, באופן זה קונים דגים סעמאן, בחנות יש גם סעמאן חיים.

אין להחמיר לאכול דוקא קארפ באופן שזה יסבור את כל השמחת יו"ט. ודע, עצם המנהג של הימנות מלאכול דגים, הוא בנוי רק מאיזה מדינה יוצא משפחתך, היה מדינות שהיה אפשרות לקנות דגים, והיה מדינות שלא היה יכולים. וכיון שהחומרא ומסורה בנוי רק על המציאות, ראינו אצל הרבה גדולים, אצל הרבה אדמו"רים, שהדבר היה תלוי ברצון ויכולת הבני בית, אם הבני בית רצתה היו אוכלים

בלתי אפשרי, ובפרט בזמנינו. הדרך הנכון הוא לחדש בכל כעשרה דקות איזה געשמאק. אבל צריכין גם כן ליתן זמן וריחוק להילדים לנוח, לשעשע ביניהם, לאכול איזה דבר, לעשות עצמו כמי שאינו רואה מה שהם עושים, שיוכלו קצת לנוח מחשבתם. כן, כך צריך להיות מראה הסדר, אינה כל כך חמור. אני יודע ממשפחות שבשעת הכרפס נותנים להילדים הרבה פאטעטעס מטובל במי-מלח, בכדי שיהיה להם מה לאכול, ובשעת אמירת מה נשתנה נותנים להם טשאקאלאד עם אגוזים. ובאמצע ההגדה מביאים להם קצת בשר. אתה צריך לזכור כי עריכת הסדר אינו נוטל את הילדים ועושה אותם למבוגרים. ילדים נשארים ילדים.

ג

עוד שאלו אברכים, מעריכי הסדר: **כיצד נוהגים בענין אמירת דברי תורה על-ידי הילדים.**

זהו באמת דבר קשה אצל הסדר שילד יאמר דברי תורה. האב מתאמץ להנהיג איזה קאנטראל וסדר, ולסדר המצב שכולם יוכלו להיות שותף עם הסדר. ובשעה שילד אומר דבר תורה צריכין הילדים האחרים להיות בשקט, ולא ניחא להו, ועל ידי זה יוכל לגרום שיאבדו כל הסדר שכבר זכו להעמיד. ולפעמים האב צריך לזעוק על הילדים שקופצים ורוקדים. ואין לנהוג כן אצל הסדר, הסדר צריך להיות כל כולו מצב של שמחה.

לכן מן הראוי שיחליטו עם הבנים קודם הסדר, כי עיקר דברי תורה שלמדו בהחדר יאמר אותם אצל הסעודות היום של יו"ט, אז צהרי יו"ט פסח ישב האב אם בניו ויעברו במנוחה כל הקונטרסים שהביאו מן המלמד. ובשעת הסדר גופא, יעשה האב סדר עם בניו, בקטע זה יאמר בן א' דברי

עם הילדים, לספר סיפורים, ובמשך שאר קטעי ההגדה, לא היו מעמיסן עול קשה על הילדים. שאר ההגדה היה אומר האב בקול רם, והאשה אם היתה ביכולת אומרת עמו ההגדה, ואם לאו היתה שומרת על הילדים, ורק בהקטעים הנאים היו משתדלים שכולם יאמרו ביחד, כגון בקטע 'עשר מכות', בקטע 'מצה זו', 'מרור זו'.

צריכין לערוך הסדר עם 'שכל'. לא כולם יכולים לערוך הסדר כאביהם, ולא כולם יכולים לערוך הסדר כחותנם, ולא כמו רבם. הסדר צריכים לערוך על הדרך שיתאים באשתך, לפי רוחם של בניך, צריכין להשתדל לעשות כל תצדקי שבעולם, שבניך יאהבו את הסדר שלך, אבל בלי לחץ.

אכן, ליל-הסדר עם פעוטים קטנים, נראית כך, המה שופכים המשקאות, שוחקים ביניהם, מביטים בהגדות מצוירים בשעת שאתה מספר להם ההגדה, יוצאים באמצע מן החדר, הם שוחחים ביניהם... אכן, כן נראית הסדר עם ילדים קטנים...

בוודאי, אם המדובר הוא מן ילד בן תשע שנים ויותר, צריכין לעוררו עם חמימות יותר, לקרבו ולדבר אל לבו שיתנהג ביותר רצינית, ולעשות פעולות שיהיה יותר חלק מן ההגדה. אבל זכור! גם הוא צריך לאכול טשאקאלאד באמצע, ולהכות ולשבר אגוזים באמצע, ובאמצע הוא מאבד ההתאמצות, כי אינו יכול לישב על מקום אחד לזמן כה ארוך, ולומר ולשמוע כל כך הרבה מה שאפילו לא מבין כל כך, ומכיון שכן, אינו נוח לו לישב על כסאו לכל אורך הזמן.

על ההורים לדעת, כי לישב אצל השלחן עם הילדים לזמן כה ארוך, וכולם יישבו על מקומם כל אורך הזמן, הוא דבר שכמעט

תאמר טעם הראשון, ואח"כ יאמר טעם השני, ואחר כל דיבוריהם יחזור האב על דבריהם באופן שכולם יבינו.

אכן, אם יש גם בנים מבוגרים, בחורים, בתולות גדולות, או בנים נשואים, הוא דבר קשה ביותר אם הבנים הקטנים אומרים דברי תורה בשעת הסדר, וצריך לזהר בזה ביותר.

הכלל, היסוד הוא שהסדר צריך להיות באופן של שמחה שכולם יתנו.

ד

האב צריך לזכור גם כן, כשהילדים משחקים ביניהם, משוחחים ביניהם, נשפך יינם, נהפך כלי וכדומה, אל תכעס, אגלה לך סוד: כך נראה סדר עם ילדים קטנים... זהו חלק מן השמחת יו"ט של הילדים, ילדים אינם יכולים לישב במקום אחד לזמן מרובה, צריכים להיות לכם מנוחת הנפש ולסבול את הילדים בשעת הסדר. מן העבודות היותר קשה של ההורים הוא, לסבול ילדיהם בשעת ליל-הסדר. המה ממלאים את כוסם, שופכים את כוסם. וכדי להכין מראש סיג כיסוי השלחן (טישטיך) שמותר לכתחילה שנשפך עליה יין בשפע, כדי שלא ירגישו הילדים שום לחץ בשעת הסדר.

וגם צריך לידע, קונים לכבוד הרגל בגדים חדשים להילדים, ובמשך כל הסדר, מתעסקם הנשים באזהרות שונות להילדים שחלילה לא יטנפו הבגדים הנאים החדשים... אין זה זמן חירותינו, או תלבושם בשעת הסדר עם בגדים ישנים, או קנה להם בגדים נאים מיוחדים להסדר שלא תקפיד אם יטנפו, באופן שלא ירצו אותם מיד אחר הסדר. להניח לחץ על הילדים שלא יטנפו בגדיהם בשעת הסדר, זה לוקח מהילדים כל הגעשמאק

תורה, בקטע זו יאמר בן ב', וכן להלאה בסדר מסודר. אבל לא באופן שכל דקה ודקה יגיד בן אחר דברי תורה, שזה משבר את סדר הסדר, והילדים האחרים נעשים חוסר עצבים.

ויש עוד מהלך, שיוכל לבחור, והוא, אם יש להאב זמן פנוי קודם החג שהאב יעבור את קונטרסים של הילדים, ויבין את הדברי תורה מראש, ואז בשעת הסדר כשאחד מן הילדים יגיד דברי תורה מן הקונטרס שלו, יסייע האב ויסביר הדבר לכל הילדים בטוב טעם ודעת. אם מרגיש האב שזה יכניס חיות להסדר, אדרבה ואדרבה, אבל על פי רוב מצליח מהלך זה רק בקושי.

אמנם אין היסוד, אם הילדים אומרים דברי תורה או אין אומרים דברי תורה, לא זהו היסוד, אלא היסוד הוא שצריכים לראות שהסדר יתנהג געשמאק.

בשונה הדבר הוא בנוגע כשהילדים לומדים במסודותיהם טעמי המנהגים של הסדר, בענין זה צריך האב לשאול כל עת הסדר, 'מי יודע למה עושים זאת?', 'ולמה עושים כזאת?', 'מה טעם יש במנהג זה?', 'מה למדתם בחידוד?', 'מה למדתם מפרעה?', 'מה למדתם ממשה רבינו?', 'מה למדתם מקריעת ים סוף?', 'מה למדתם מהמכות?'

ועל הכל, היותר טוב ונאה הוא, אם האב יכול להכין עצמו בתוך הקונטרסים של הילדים בכדי לידע מראש מה למדו הילדים, ועל ידי זה לשמור על הסדר, שכל הילדים יוכלו לחיות וליהנות מדברי תורה של כולם.

אם אירע שיותר מאחד למד את דברי תורה זהה, מסדרים 'אתה תאמר עכשיו ובקטע הבא תאמר אח"כ', ואם למדו שני טעמים על מנהג אחד, יוכלו לומר, 'אתה

אכלו לעטערס. אם אינך רוצה שיאכלו לעטערס מחמת חשש תולעים, יוכלו לאכול את השורש כמו שהרבה אנשים מן היראים עושים, אבל אי אפשר לך לאנוס על ילדיך לאכול בדווקא את המרור החרף. אין מקור לכך שצריכין לחנוט את עצמו בשעת אכילת מרור, ולא כל בר-אדם יכול לאכול המרור החרף.

זכרתי האיך ש**שק"ז הגה"ק בעל ברכת שמים מקאשוי צוק"ל** אמר כל פעם, 'מי שאפשר לו, יוכל לאכול מן המרור החרף, ומי שאינו יכול, יקח את המין האחר'. הלא יש סיבה למה נתנו חז"ל אפשריות מכמה סוגי מרור, כי אין צריכין לאכול המרור החרף.

ו

כמו כן יש אנשים שמכריחים על בניהם לשתות דווקא יין, ולא גרעפ-דזשאס או מאסט. אין לזה שום צורך, יוצאים הד' כוסות עם גרעפ-דזשאס ועם מאסט. אין צריכין להכריח את הילדים עם דברים הללו.

ז

עצה טובה קמ"ל, לאותן ההורים עם ילדים קטנים. צריכין להיות זהיר שלא ימצא על השלחן שום דבר שיש להילדים תאוה לשברו, או דברים שאי אפשר על הילדים להיות נזהר עליה. לדוגמא, בשעת אמירת ההגדה, והילדים רוקדים עליך, וסביבותיך, והשלש מצות הכשירות המיוחדות לצאת עמה מצוות הלילה, מונחת על השלחן... אומר לכם האמת כמו שהיא, כשהייתי אב לילדים קטנים, הייתי מניח שלש מצות בתוך כיס-המצות, אבל לא היתה אותן המצות שהייתי יוצא ידי

והשמחת יו"ט, הילדים יוותרו על הבגדים הנאים, ניחא להם לילך עם בגדי חול, רק אל תניח לחץ עליהם.

כך הוא דרך של ליל-הסדר, הבגדים נתלכלכו, נשפך עליהם יין, כך הוא צורת ליל-הסדר. ונוסף לכך יש הנאה להילדים למלאות את הכוסות. ומה בכך? קנה מאסט הרבה, וגרעפ-דזשאס הרבה, ודי והותר מכל סוגי משקאות, כדי שהילדים יוכלו למלאות כוסותיהם, ובשעת העשר מכות יוכלו לשפוך בשפע, ובשעת אמירת 'צ"ך' עד"ש באח"ב' גם ישפכו את כל הכוס... תן להם את המנוחה ושמחה. ליל הסדר, אין הזמן מתאים לחנך על נקיות, והנהגות ביתות פרטיות. ליל הסדר מיוחד, הוא להנות את הילדים עם סיפורי אמונה, סיפורי צדיקים, סיפור יציאת מצרים, להכניס בהם קדושה וטהרה.

גם צריכין לידע, הילדים שומעים דברין גם בשעת ששוחחים ביניהם, אפילו בשעה שקופצים, אפילו בשעה שהם קוראים בקונטרסיהם. לא תאמנו מה שהילדים קונים מדיבורי של ההורים בשעת סעודת שבתים וימים טובים, כשהם רוקדים ומשחקים בשעת מעשה, הרבה יותר ממה שהם שומעים אם מכריחים אותם לשמוע ולישב על הכסא, ולהביט בפניך בשעת מעשה עם לחץ עצומה. אנו רוצים להביא בתוך לב בנינו מה שנקרא 'זיסע אידישקייט' יהדות שמח, עם כל הטעמים.

ה

ננקוט עוד דוגמא אחת, וזהו בנוגע **מצוות המרור**. יש אנשים שהמה מקפידים מאוד שכולם צריכים לאכול דווקא המרור החרף (חריין), ואם בניך אינם רוצים לאכול את המרור החרף, מה קרה? צדיקים גדולים לא אכלו המרור החרף, רק

צרכים שהאב ידבר קצת להם בין הכזיתים.

כהיום צריכין להיזהר שיהיה לבנינו שלחן עורך נכונה, בנינו המה יותר מפונקים לכך, המה רעבים, המה מצפים כל הסדר שכבר יגיע את זמן הסעודה. ומאידיך גיסא, לאכול את האפיקומן אחר חצות גם כן אינו מן הראוי, דבר נחוץ שיאכלו האפיקומן קודם חצות. ולכן צריך להיזהר ביותר, תמעט בדיבור בשעת ההגדה, באופן שתראה שיהיה לך 'שעה וחמש דקות' מברכת גאל ישראל עד אחר האפיקומן. כלומר, אם חצות הוא חמש דקות קודם שעה אחת, אזי עשרה דקות קודם שעה י"ב כבר תהיה אחר ברכת גאל ישראל. ואז יש לך זמן באופן שלא תהיה כועס והילדים לא יכעיסו אותך, ויכולין לסדר סעודה נאה להילדים. עוד יוכלו לזמר קצת זמירות, לספר איזה סיפור.

כהיום דבר נחוץ הוא מאוד הסעודה בשעת שלחן עורך, שיהיה מהחלקים החזקים וטובים מן הסדר. ילידיו המה יותר מעונגים, הם צריכין סעודה טובה ורגיעה, הבני בית גם כן צריכה עת רגיעה להביא את המאכלים אל הסדר, להכניס הדגים, ולישב לאכול, ועוד לסדר צרכי ילדים הפעוטים, ואח"כ להביא המרק בניחותא, ואחר כך הבשר, הקוגל, הקאמפאט, הכל בניחותא. וגם מותר הדבר לנגן איזה זמר בשעת הסעודה כדי להכניס ווארימקייט, חמימות, כי נחוץ מאוד להדור הזה החמימות והרגיעות בשעת עשיית המצוות, כדי שבנינו יחיו בהמצוות.

ואם תאמר, הרי צריכין לעשות 'זכר לחפזון', ולכן צריכין למהר הכזיתים. את זה תקיים בזה שתכף כשתבוא הבית, תעשה קידוש ותתחיל הסדר, וגם

חובתי במוציא-מצה, רק היה מצות אחרות, ורק היחץ היתה מצה מיוחד שלי, כי על זה לא הייתי מקפיד אם נשברה, כי אין צריכה להיות שלימה, על-אף שלא כן נראה מספרי המנהגים, ומספרי הלכה. אבל יש גם כן הלכה נחוצה, שצריכים להיות לחם משנה למוציא-מצה, וגם יש לנו זהירות יתירה בענין שלא לאכול געבראקס, וידעתי גם ידעתי, שאם אני אנהג סדרי, וילדי הקטנים יסובבו סביבותי וירקדו וימשמשו את המצות וירצו רק להביט עליה היטב... ואם גם רוצה אני שיחיו בהנאה בשעת הסדר, ולא אהיה כל העת עסוק להניח עליהם לחץ, לכן אמרתי לנפשי, מוטב שאניח מצות פשוטות שקניתי להילדים בתוך כיס-המצות, וכן היה לנו סדר נאה ונוח. אגב, כמו כן לא היה אצלי את אלונטות של רחצה במשך הסדר, כמו שנהוג אצל הרבה בני אדם, כי יראתי פן ינפול על הארץ מחמת רקידת הילדים, ולתת עליהם לחץ גם כן לא רציתי.

ה

בענין זה, יש עוד ענין. הרבה הורים מתייראים, שעל ידי בניהם יתלכלכו הקיטל שלהם. העצה לזה הוא, או שיהיה לך שתי קיטלים, ואם אין לך להוציא מעות לכך, העצה לזה הוא, אל תקפיד כל כך, יתלכלך הקיטל, אבל נשמת בנך יהנה מאוד.

ט

כהיום צריכין להקפיד מאוד, אפילו אם אצל הוריק חטפו את הכזיתים, המרור, השלחן עורך, כמעט שלא אכלו, ומיד כבר חטפו האפיקומן. כהיום צריכים הילדים לאכול בשעת מוציא-מצה די והותר מצה, ודי מרור, ולהתענג עם הכורך, וגם הם

כן צריכין לזכור בליל-הסדר, לכבד את כל ילד וילד בפרטיות, כל ילד וילד ירגיש בעצמו כחשוב שבחשוב, בין שיש לו מח מציין, או מח בינוני, או מח חלוש, כל ילד צריכין לכבד בכבוד מלכים, כל ילד ירגיש מתרומם. בשעה שילד מתחיל לומר דבר תורה, ואתה יודע שאינו יכול בטוב הקריאה, וגם אינו מבין כל כך את הדבר תורה, אמור עמו יחד, תראה שירגיש ממש היותר מעולה, זהו נחוצי מאוד בליל הסדר. שליל-הסדר הרי מיוחד להנחיל להילדים את האמונה, ומסורת אבות, שהילדים יחזיקו במסורתנו, שיהיה להם אמונה בבורא כל עולמים, וזהו רק על ידי שמעריצים את ההורים, חס ושלום חס ושלום לא לכעוס, ולא להביא לחץ בליל-הסדר.

יג

בליל-הסדר המנהג שאינם מדברים דברים בטלים, אכן אין מדברים סתם שטותים, סתם צפצופים, ואפילו בשעת שלחן עורך, אמנם על האב להכין עצמו בטיב, מה שיאמר ויספר בשעת הסעודה.

יד

אגב, אציע לכם בערך כיצד מכינים הדברי תורה להסעודות בכלל ולליל-הסדר בפרט.

ראשית, ליל-הסדר אינו הזמן שהאב יוציא כל רגזות וכעסיו מה שיש לו בתוך תוכיות על בניו במשך השנה. ליל-הסדר נקבע לזמן שהבנים שומעין מאביהם ויהנו מדבריו, כשיאמר להם שיהיה יראי שמים, ויבערו באמונה. הזמן לומר דברי מוסר להילדים באופן שמצערם, ובאופן שעושים שלא יהיה להם הרצון לקבל ולשמוע, או שירגישו עצמם מוכי רוח, בליל-הסדר אינו העת לזה. זהו יש לך

שהסעודה תאכל יותר במהירות משאר סעודת שבת ויו"ט, אך תן העת להילדים.

,

ועצה טובה קמ"ל, שיוכלו להיות הרבה זמן לישב בסעודה, ועכ"ז להגיע לחטוף את זמן חצות הלילה, והיא, בבית שיש הרבה בתים, יכינו פעקלעך של הכזיתים, לבחורים יוכלו רק להכין הכזיתים של מרור, כי צריכין להיות להם לחם משנה שלימה, אבל להנשים יכולין להכין פעקלעך של כל הכזיתים מצות גם כן, וכן לבנים מתחת לגיל הבר מצוה יכולין להכין שיעורים ב' כזיתים להמוציא מצה, כזית אחת בשביל כורך, ושני כזיתים בשביל האפיקומן. וכן הכזיתים למרור. כהיום כבר יש ספרים שמדריכים כיצד מדידין הכזיתים, וכן מצוי לקנות כלי מדידה שמווד הכזיתים, ומכנים פעקליך, וזה עצה טובה, למהר את הסדר, ולזכות בעוד זמן שיוכלו לישב במנוחה עם הבנים (ובסדרת 'שאלות ותשובות' עניתי תשובה מיוחדת בענין מדידת השיעור, ולהשומע ינעם בע"ה). ותן לחכם ויחכם עוד עצות מה לעשות להכניס המנוחה והשמחה והרגיעה בליל-הסדר.

יא

יש הורים שרוצים להרגיש בשעת הסדר איזה התרוממות, איזה התעלות, ומתחילים לדבק עצמם בבורא עולם ית"ש ויתעלה, מתחילים לעופף בעולמות עליונים... זהו דבר נאה עד למאוד, אבל אין הזמן מתאים עם ליל-הסדר, ליל הסדר נקבע למצוות של והגדת לבנך, לחיות עם הילדים, להכניס בהילדים חיות, ולהוריד עצמו אליהם, בבחינת 'מן ההר אל העם', זהו דבר נחוצי שיש לזכור מזה בליל-הסדר.

יב

להקב"ה, אמונה בהקב"ה, להשריש בם המסורה, ולומר להם כיצד צדיקים הביטו על כל דבר, חשבו על כל דבר, ועשו כל דבר. ולכן לספר סיפורי צדיקים, מופתים, זהו דבר נאה. יש מדרשים מאוד נאים בענין יציאת מצרים, בענין קריעת ים סוף, בענין כלל ישראל במדבר, זה יפה מאוד לספרם.

אבל אין העת מרשה להוציא כעסו מלבו, שמונח שם משאר ימות השנה. אכן צריך לדבר מענין שלא שינוי את שמם לשונם ומלבושם, אבל אומר זה בדרך כלל. תכין עצמך מדרשים נאים על ענין זה, פשטים נאים, מעשיות נאים על קוטב זה הענין, והכל באופן הקל ביותר.

טז

יש אנשים שמתרגמין כל מילה מהגדה, ומסבירים כל מילה של ההגדה, ובאופן זה המציאות הוא שלומר ההגדה צריך להרבה זמן. אם אתה רוצה לנהוג כן אתה צריך להתבונן מראש, אם המסובין המה ביכולת לומר על זה האופן. אני יודע שאצל הרבה משפחות נהגו כן, ומי שיש לו מסורה על כן ימשיך במנהג זה. אבל עשה כחכמתך, אם אתה צריך להאריך או לקצר. אם אתה מרגיש שאבדת את המסובים, העולם אינם עמך יחד, תתחיל לומר יותר בקצרה, תאמר יותר לשון הגדה ברציפות, ורק אח"כ מפרש התוכן. עד שתראה כי העולם שוב עמך יחד, ואז תוכל להתחיל שוב עם מנהג אבותיך.

שמעתי מהרבה אנשים מדור העבר, שהיו נוהגים להכין עצמן איזה ניגונים כגון אין כא-לוקינו שיהיה להם מן המוכן באמצע הסדר, שאם יראו שנצרך התחממות הלבבות, יתחילו בניגון, וזה יחזור הגעשטמאק.

לעשות בחול-המועד בשעה שתישב עם ילדיך, אם אתה רוצה, תוכל לדבר כן, יש לו לאב רשות לומר מוסר גם באופן זה,

אמנם בליל-הסדר אינו זמן מתאים לומר מוסר בכלל, ובפרט באופן שהילדים מרגישים עצמם מוכים ונלחצים.

טז

וכמו כן אין ליל-הסדר הזמן לומר דברי תורה עמוקים ועל דרך דרוש ופלפל. הדברי תורה שמכינים עצמם לומר אותם בליל-הסדר צריכין להיות דברי תורה כה פשוטים שאפילו ילדים היותר קטנים, שעדיין אינם יכולים פסוקים ומאמרי חז"ל, יוכלו להבינם, המסר של הדבר תורה יהיה נשמע מיד, באופן שלא יצטרך להרבה התעמקות, לא פירושים ארוכים עם הקדמות ארוכים, בהצעת קטעים גמרות ודברי חז"ל. רק פירוש קצר, סיפור קצר, ותוציא המסר. דברי תורה כזה אומרים בליל הסדר, לא פחות ולא יותר. וגם לא העת לספר סיפורי מעשיות ארוכים, זהו גם כן לא מתאים לליל הסדר, זהו מעררב המוח של הילדים, ושאר המסובים הגדולים.

בקוצר אמרים: תכין עצמך פירושים קצרים ונאים על האגדה, באופן שאין צריך לומר רק קטע מן הפסוק, ולומר הפירוש על זה. או מאמר חז"ל אחד, ולחזור פירוש של אחד המפרשים, לא הרבה מאמרי חז"ל כהקדמה, ולא בעמקות, ולא באופן גג על גג. ותוכל להוסיף לזה סיפור נאה.

גם אין צריך לומר כלל דבר תורה, יש הבחירה לישב בסדר ולספר רק סיפורי צדיקים, שראית בספרים או בגליונות, שיש לה שייכות לליל-הסדר.

רעיון העיקרי של ליל-הסדר צריך להיות להביא בתוך הילדים אהבה

פלעסטיק, כדי שיהיה לילדינו שמחת יו"ט.

בוודאי יש רשות על האב לעורר הילדים שוב ושוב שצריכין לשמור שלא ישרו המצה בלחלוחות, וללמדם שאצלינו זה דבר חמור, אבל אין צריכין לראות כשהם בראקן, הרגיע עצמך, כשיגדלו יתחנכו גם לזה, כל שמעמיסים עליהם הדברים בעוד שאינם מבינים אותם, לא ראיתי שזה מביא רווחים גדולים. וגם ראיתי אצל צדיקים וגדולים, שעשו עצמם בזה, כאילו אינם ראו, ולא הגיבו כלום, כי העיקר הוא שיהיה לכלל ישראל שמחת יו"ט.

דברי תורה ארוכים, סיפורים ארוכים, דברי תורה למדנית, אין אומרים בליל הסדר, זהו מפריע הסדר. צריכין להכניס הרבה כוחות שכל הסדר יוכל האב לישב בצהלת פניו, בשמחה שיתראה על פניו, במנוחה שלימה, עם באקוועמקייט, הכל יגיע על מקומו בשלום.

גם צריכין לידע, כשהילדים בראקן, ויש להם כלים פלעסטיק, אין צריכין להקפיד עליהם. אכן בראקן אצל חוגי החסידים היה חמור מאוד, אבל לאבד את שמחת יו"ט, וכל משך הסדר, וכל משך כל סעודות יו"ט לצעוק ולצעוק בלי הרף לא זו הדרך של אבותינו, הם לא עשו ולא חינו בזה הדרך. לכן יש לנו האפשריות של כלים של

קול פנים מאירות: שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר מפנים

מאירות סיקסא שליט"א

מספר מרכזי: 845-414-0076 | א"י: 072-370-1823 | **ענגלאנד:**

0330-350-3190 | **ארגענטינע:** 5411-2152-7691

אנטווערפן: 323-346-0673 | **מאנטריאל:** 438-228-2500

אור לנתיבותי

הדרכה לימי בין הזמנים

א

לא תעלה במעלות

כשאדם עושה סדר היום לבין הזמנים, לא יעשה יותר מכפי היכולת שלו. כל אותן שעושים סדרים יותר מכפי יכולתם, נופלים ונכשלים בה. צריכין לזכור, שימי בין הזמנים, יש בה שני עיקריים שמעכבים מאוד לשמור סדר מלוחץ. הדבר הראשון הוא, כי ימי בין הזמנים יש ענין פיסכילאגי במוחו של אדם, שעכשיו הוא הזמן שמניח מעבודתו, ואינו צריך להתאמץ. ואפילו אם הוא רוצה, הוא בחור ירא ושלם, מתמיד, בחור טוב, ורוצה להיות לו סדר היום חזק, מכל מקום צריך לזכור, שיש עכשיו היכי תמצא של זמן, כשמוחו וגופו סבירא להו, שעכשיו הוא הזמן של מנוחה. כמו שאצל בעלי בתים, ואפילו אצל יראים ושלמים, שיושבים ועוסקים בתורה יומם ולילה, ולומדים אפילו כשנוסעים למנוחה, מכ"מ יש ענינים שמזניחים כשהולכים למנוחה מסדר יומם, כי חלק מהליכה לנופש הוא שלא יהיה ממש בלחץ כל כך. ובוודאי בחור ואברכי הכולל לא רוצים להיות להם בבין הזמנים אותו הלחץ שיש להם בישיבה, בסדרי לימודים, אפילו אם הוא ירא ושלם ובאמת היה רוצה להיות לו סדר מושלם, מכל מקום ההיכי תמצא הוא שבאמת תוך תוכו אינו רוצה בזה, ולכן אל תכבד לך העבודה.

והשנית הוא, שבבין הזמנים עוסקים לעזור בבית, הולכים לקנות, וזה מבטל הסדר היום הרגוע, ובפרט כשצריכין לעזור בבית, בין לכבוד יו"ט ובין לקיים מצוות כיבוד אב ואם. ואח"כ יש שיעבוד בבין הזמנים, בחור להוריו, ואיש לאשתו ובניו, יותר מכל השנה, כן נסתדר הבין הזמנים, ובפרט בימי היו"ט, כשצריכין לעזרת הבחור או האברך יותר מממשך כל השנה, וממילא אשר על כן, על תעשה סדר היום כבידה.

ב

הדרכה כיצד לעשות סדר היום

עכשיו נכנס בסדר היום. כל בחור יחשוב באמת וביישר, לא מה שהוא רוצה, רק מה שהוא ביכולת. בא בין הזמנים, ברוב בתים הולכין לישן מאוחר, וקשה על האדם להחליט בעצמו לקום בזמן שרוצה ולא להיחשב בזמן שהולך לישן, צריכין להיות אמיתי, איזה זמן הוא המוקדם ביותר אפילו בדרך הטבע שיכול לילך לישן, לפי מצב ב ביתו כל זמן בין הזמנים, הסדר של ביתו, וגם צריך להכיר תכונות נפשו, שאחר מעריב לומד קצת ונשאר לשוחח מעט עם חבריו. וגם צריך לחשוב מה יהיה הנהגתו האמיתי וכיצד נראה הבין הזמנים שלו, וכיצד נראה הבין הזמנים בביתם, וכל זה צריך ליקח בחשבון כשקובעים הזמן לקום. כי האנשים שעושים חשבון מתי לקום משינתם ואין מתחשבים מתי הולכין לישן, נכשלים. כי כשאדם מסיק בדעתו שיקים בשעה ו' באשמורות והולך לישן בשעה א או ב בלילה, הוא אינו יקום בשעה ו'. ומה שנעשה הוא,

שעכשיו הוא בייאוש, ואינו קם. לכן תסיק בנפשך הזמן לקום לפי תכונת נפשך שתלך לישן ובפרט כשהוא בסדר הבין הזמנים ולפי מצב בביתך.

אח"כ צריך האדם לקבוע כלל לעצמו, שאין דבר כזה לאחר זמן קרי"ש ותפילה, זה צריך להקים כיסוד. מהבעיות הגדולים והקשות של בין הזמנים הוא, כשהאברך והבחור אין לו האחריות והיראת שמים והעול, לכן לא יהיה דבר כזה כלאחר זמן קרי"ש ותפילה. ואין המדובר מזמן שני, רק מזמן ראשון. אתה אברך חרד, בחור חרד, אתה צריך לקיים זמן ראשון. הזמן השני נתקבל לענין דיעבד, אם אחד לא יכול ואיחר או מי שהלך לישן באשמורות היה אצל שמחת נישואין כל הלילה, ואם יקים לזמן הראשון של קרי"ש או תפילה לא יוכל לקרות קרי"ש או להתפלל כאדם, וודאי הזמן שני השיטה של הגר"א והבעל התניא זהו שיטה קדושה, ויכולין לסמוך על זה, אבל ירא שמים, מכיון שקרי"ש הוא דאורייתא ואפילו תפילה שהוא מדרבנן, אבל אני רוצה להיות ירא שמים, ויהודי שמפחד תמיד, ירא מעבירות, וירא להקל במקום שאין צורך, ואני רוצה להרגיש אחר בין הזמנים שהייתי יהודי חרד. אם לא תאחר זמן קרי"ש ותפילה בכלליות ועפ"י רוב, הזמן קרי"ש ותפילה הקדום, זה יתן לך חיזוק והנאה גדולה ביהדות שלך, תחשיב עצמך, תרגיש טוב בעצמך, וזה יתן לך התחלה טובה לזמן הבעל"ט.

וזה היסוד הוא יסוד להצלחת החיים בכלליות. כשאדם אין לו שליטה על עצמו, לקום בזמן קרי"ש הראשון, בזמן תפילה הראשון, אזי הוא שבר כלי. שאינו מוצא מקום שהוא שולט על עצמו, הוא רואה שגופו ונפשו הבהמית, גופו הרע, יותר שולט על עצמו, כמוחו, כנפש האלקית שלו, כהיצר טוב שלו. לכן תעשה יסוד לעצמך: אני רוצה להרגיש טוב בבין הזמנים, אני רוצה להרגיש ירא וחרד, אני רוצה להרגיש שאני הולך עם סדר היום נכון ונורמאלי, ראשית כל הוא, אני יודע בכל לילה קודם השינה, מתי חל סוף זמן ראשון של קרי"ש וסוף זמן ראשון של תפילה, וזמן קימתי תלוי בזה, שאוכל לקום בזמן ראשון של קרי"ש וזמן ראשון של תפילה. אבל אם אדם יודע שלקום בזמן ראשון של קרי"ש ותפילה, זהו עליו למשא כבד מנשוא, וזה ישבר לו כל ימי בין הזמנים - בדיעבד קח זמן השני, אבל לאחר כליל זמן קרי"ש ותפילה, זה לא יעלה אפילו במוחך ששייך כדבר הזה, ושהוא יוכל אף ליארע, כי בחור ואברך, וכל יהודי, צריך ליהות לו החשיבות ולהרגיש שיש לי השליטה על יצרי הרע ועל גופי, ואיני מאחר אף פעם זמן קרי"ש ותפילה, ותפילה בציבור.

ואח"כ חשוב כמה עת יש לך ללמוד קודם התפילה. אם תוכל ללמוד שעה שלם קודם התפילה - אשריך וטוב לך. ואם אינך יכול ללמוד שעה שלם, אבל עכ"פ דף גמרא מחויבין ללמוד. דף יוכל להיות אפילו עמוד, אבל לא ב' שורות, דהיינו: כל אדם יודע כמה עת לקח לו ללמוד עמוד גמרא בפירש"י, וזה חיוב ללמוד בכל יום לפני התפילה, בלי זה התפילה אינו תפילה נכונה. גמרא גמור, אם תלמד גמרא, זמורתא תהא, אזי הפסוקי דזמרא יהיה כהוגן, כך פירשו בספרי חסידות. בספרי חסידות מבואר שהיראת שמים מהיום תלוי בדף גמרא קודם התפילה. אשר על כן, צריך לחשוב, מזמן שאתה נוטל הידים אצל המטה, עד אחר המקוה, הנקיות שלך, העמוד גמרא, או יותר טוב הדף גמרא, סוף זמן קרי"ש סוף זמן תפילה, עכשיו לפי זה, חשוב מתי אתה צריך לקום, ובזה תאחז מאוד חזק.

וזה איננו תלוי בזמן קימה. זה שאמרנו שצריכין להתחשב בזמן שינה, זהו דוקא מי שרצה לקום באשמורת, אבל בנוגע לקום סוף זמן קרי"ש, סוף זמן תפילה, לומר ברכת השחר וברכת התורה, לא בהחטף בביתו בבגדי שינה, רק לקום, ללבוש, לילך במקוה, לומר ברכת התורה וברכת השחר, לקרות קרי"ש כאדם, כיהודי. אם אתה קם בפתע פתאום וקראת מיד קרי"ש בחטיפה, לא תרגיש הנאה מעצמך, תרגיש שבר כלי, כמחלקה שניה ביהדות, תתחרט מזה. וגם תיזהר להתפלל בציבור, כי תפילה בציבור יש לה כח נעלה לקבלת התפילה, ויש בה גם הנאה מרובה וסייגא דשמיא, והשראת שכינה נעלה, וזה יתן לך חיות בהיום כולו. ואם תתחיל היום בזה הסדר, ובגמר התפילה אתה אומר כמה פרקי תהלים, ואם יש לך עוד זמן מספיק, תלמוד עוד עמוד גמרא, תרגיש כבירה חדשה מאושרת, והיום יהיה מוצלחת, התחלת היום בהתגברות נוראה, במח שלט על הלב נעלה, וכל היום ילך אחר הקדמה זו לטוב.

אחר התפילה אם תרצה ללמוד גמרא או הלכות יום טוב, או ספר מספרי חסידית על המועדים, אדרבה ואדרבה, זה ג"כ טוב. אבל לפני התפילה צריכין ללמוד גמרא. אנשים אוהבים ללמוד ספרי חסידות לפני התפילה, וזה דבר טוב מאוד, אבל דף גמרא צריכין ללמוד בהקפדה, ולחטוף ללמוד הכל קודם התפילה אתה צריך להיות אמיתי עם עצמך, אם אתה יכול או לאו, אל תשטה עצמך, תזכור שבמוחך מונח רצון של מנוחה ושלוה, לכן עשה יותר מעט ובדיוקת כמו שאמרנו עד כה, כדי שתרגיש טוב בעצמך. אם אתה תקבל על עצמך קבלות יותר מכוחך, זה יתפוצץ, ותהיה שבר כלי, מובחר שתלך בסדר היום מוקטנת, ואז תרגיש מאושר. ואם תוכל להוסיף, תוסיף באותו היום לפי מצב של אותו היום. ממילא אם יום אחד לא יעשה ההוספה, לא תשבר מזה. היום יכולתי ולמחר איני יכול. אבל הקבלו שלך מה שאתה יעשה בכל יום ולהתגבר, תהיה קבועות, בתפילה להקב"ה ובקבלה חזקה.

ג

עצות להתגבר לקום בבוקר

בכדי שיכול לקום בבוקר, בלא חילוק מתי שהולכין לישן, העצה לזה הוא, שקודם השינה יאמר האדם: עורה כבודי עורה הנבל וכינור אעירה שחר שחר אעירה וכינור הנבל עורה כבודי עורה, ג"פ, ומכווין ומפרשין העת שרוצה לקום, בנוסף שמחליט בעצמו, שלא יהיה נפק"מ אם יהיה קשה עליו, אם ראשו יכביד עליו, עצמיו יהיה קשה עליו, אני יקים! זכור, אתה תהיה ער באותו זמן, ואם לא קמת, החזרת עצמך לישן! וצריך אתה לקבל על עצמך: אינני הולך לישן שנית, אני רוצה לקום! וכשקמת בבוקר והמחשבות מתחילין לומר לך, שיש לך חולשות, כל סוגי מחשבות של היצר הרע, תאמר לו: בשום אופן! עכשיו אעשה סדר, שזה אני צריך לעשות ולקיים, אני רוצה להרגיש טוב בעצמי, וזה יעשה לי הרגשה טובה ברוחניות ובגשמיות.

ד

לידן לישן שינת צהריים

כל אחד יש לו הזכות להניח עצמו באמצע היום, ובפרט בימי בין הזמנים, אין שום בעיה עם זה, זה דבר טוב. אם אינך יכול לישן בביתך, תנוח ראשך על שלחן בית המדרש,

באיזה כולל, ואפילו אם תישן שעה וחצי או ב' שעות, אין זה שום חסרון, עכשיו הוא בין הזמנים, ויש לך הזכות לזה, לא תרגיש ברע מזה.

ה

סדר הערב

ואח"כ תעשה סדר של מנחה מעריב, ללמוד אחר תפילת מעריב. כי יהודי אינו הולך לישן בלי לימוד התורה. זה סדר שני שאתה צריך לעשות. מתי תתפלל מנחה? באיזה מניין? לא לחטוף כשהציבור כבר אוחזין באשרי, הרגע האחרון של סוף זמן מנחה, תעשה זמן מדויק להתפלל כיהודי, הקרבנות אשרי וגם מעריב וגם שיעור אחר מעריב, לחצי שעה או שעה, גמרא; הלכה; חסידית, והעיקר - ללמוד אחר מעריב. בלילה קודם השינה צריכין ללמוד בכדי שיהיה בקדושה וטהרה, וכן להרגיש טוב ומאושר בעצמו. אם עשית כל זה לסדר היום שלך, אתה איש מאושר. ומה אעשה בשאר סדר היום?

ו

סידור חברותות

באמצע היום אין צריכין לאכול, אבל מי שמרגיש שצריך לאכול לבריותו, יש לו יישוב הדעת עי"ז, תאכל איזה דבר באמצע היום, אבל לא בהפרזה, נורמאל. ואם יש לך זמן פנוי באמצע היום, תוכל לסדר עצמך בחברותות. אבל תחליט בהחברותות, שאתה תנסה לבא בזמן, כל היום לדוגמא משעה יא עד שעה אחת, או משעה ד עד שעה ו, או שאר שעות, אבל תפרש עמו, שזה רק בתנאי קדום שלא תצטרך לעזור בבית, ואינך צריך לסדר דברים בחוץ לצורך הוריק, אני ינסה לסדרם בשאר שעות, אבל אם אצטרך לסדרם דווקא בשעות שהחלטנו, לא אוכל ללמוד, אבל אנסה מאוד שנוכל ללמוד אז. ולמה נתתי עצה זו? כי אם אתה קובע הדבר לחק ולא יעבור, זה צריך להיות, אזי היצר הרע ישטין ולא ירשה לך. וקשה מאוד בבין הזמנים הענין של קביעות, הבחורים שיכולין לעמוד על כל הקביעות שלהם, יאמרו מזמור לתודה, יתנו שבח והודאה לה', שיש לו הזכיה לזה. אכן יש הרבה מתמידים שיכולין לעשות זה, ב"ה הבתי מדרשים מלאים בבין הזמנים, אבל מי שאינו יכול, צריך להיות אמיתי: בעצמו, אין לו ההתמדה, אין לו הכוחות, ואם ידחיק עצמו אזי היצר הרע יתגבר, ממילא אתה תכנס מתחילה, ותסובב 'כפרות' עם היצר הרע, ותחליט, הסדרים בבוקר ובערב, על זה אתגבר בכל הכוחות, על סדר באמצע היום, אני עושה סדר, אבל אינו רע כ"כ אם אתרשל בזה, תנסה שלא תתרשל, אבל אם זה קורה לא יכולת לעמוד בזה, אל תשבר מזה, כי זה נארמאל בימי בין הזמנים.

ז

לטייל עם חברים

לשוחח עם חברים, לבטל העת, גם לזה צריכין לקבוע זמן קבוע. המציאות הוא, שהתאוה לבטל עת ולשוחח עם חברים, או לישב ולשמעו כשאחרים מבטלים העת בשיחות חולין, הוא תאוה כמו שאר התאוות, שיכול לקחת ה'יום' ולאכלו לבטלה. ולכן צריכין גם לזה לעמוד מתחילה איזה גדר. כמה דקות ביום אני מעורב בעניני שיחה ובטלה? ובשאר היום צריך אתה לעבוד על עצמך, בניחותא ובשלוה, לדבר לעצמך: כבר שחתי די להיום! אל תרבה עוד בזה, עשה איזה דבר שיביא לך תועלת.

לקרוא כתבי-עת

בבוא בין הזמנים, נכנס ונגנב מחשבה בבחור-חמד, או לאברך יקר: הוא רוצה לעיין בכתבי עת יותר מכל הזמן. כל הזמן אין לו זמן לזה. הוא רוצה להקשיב לקווים, הוא רוצה להיות יותר מעורב בין הבריות, יותר מעורב בה'עולם'. להבחורים והאברכים שיש להם אותו המחשבה, אני אומר: אל תזרק המחשבה הזו, אל תשבר רוחך ממחשבה הזו, הלוואי שלא היה לך מחשבה זו, וצריכין להתפלל שלא יהיה לנו מחשבה הזו, כי זה מחשבה מגושמת. אבל אם יש לך כבר המחשבה, אל תשבר רוחך מזה, תעבוד ביחד עם המחשבה, תקרא בבין הזמנים איזה כתבי עת כשרה, שהוא ערליך, שהסיבה מה שבאמצע הזמן לא היית קורא אותו, אינו מפני שאינו ישר וטוב, רק מפני שהוא ביטול הזמן.

לקרוא דבר שבאמצע הזמן או באמצע השנה אינם קוראים מפני שאינו כל כך בתכלית הכשרות, אפילו לא תיגע בבין הזמנים! אפילו אם כשאתה הולך למקוה ואתה רואה שמוכרים כל סוגי כתבי-עת, ובתוך ה'זמן' אין אתה מגיע למקומות הללו, תתחזק בעצמך ואל תקנה אותו, כי כל אותן כתבי-עת יכולין לאבד המחשבה של בחור ירא שמים, ושל אברך ירא שמים, באופן נורא, וזה יפריע לו מעבודתו בזמן הבא, ולא רק בבין הזמנים רק זה יזיק לו לכל אורך חייו, זה נזק שחבל ליכנס בזה. אבל הרי נמשך ליבך לקרות מכתבי עת? לזה יש מה לקרות מה שהוא כשר ומותר על פי תורה, שבמשך הזמן לא היית קורא אותו מחמת ביטול הזמן, זה אכן קרא בבין הזמנים.

כן אנו צריכין לעבוד עם היצר הרע שלנו, עם הגוף שלנו, כדי שנצליח ולא ניפל עם הקבלות טובות שלנו. כי בבין הזמנים יש בעולם יצר הרע גופני נורא, שמנסה להתגבר עלינו, ועל ידי החכמה בינה ודעת שלנו נתגבר עליו.

לאכול בזמן

גם נחוץ מאוד שנאכל בערך בזמן מסוים קבוע, ולא נשנה אותו הזמן מיום ליום. הרבה אנשים שבבין הזמנים אין להם סדר מסודר מתי לאכול, הם אוכלים כפול ממה שאוכלים במשך כל השנה, הם אוכלים כל מה שמתאווים, ומחפשים כל היום אחר האכילה, ורודפים אחר האכילה. והסיבה שהאדם רודף אחר האכילה, הוא - הרעב. כשהאדם הוא שבע, יכול הוא להתגבר, שאפילו כשהוא רואה מאכלים, לא יאכלם. ולכן אתה צריך לקבוע, שאתה יודע שבכל יום אחר תפילת שחרית, אין אתה מבטל שעותיים אחר התפילה קודם האכילה, רק מיד אחר התפילה אוכלים פת שחרית. אל תלך לכל שולחן בבית המדרש לאכול כל לחמי מזונות, והטשעקאלאדעס והמשקאות חריפים שמונחים על השלחן. כי אחר כך לא תוכל לאכול תיכף פת שחרית, אבל אתה תשאר רעב, וזה יגרום עליך תאוות האכילה.

אכול פת שחרית כהוגן, תטול ידיך כהלכה, אכול וברך ברכת המזון. ואם אתה מרגיש שבטבע צריך אתה לאכול באמצע היום איזה מאכל, הכן לך מאכל נארמאלי.

וכן הדבר עם אכילת צהריים, תאכל בזמן הראוי, אל תאחר האכילה. אם אוכלים בזמן הראוי, יכולין להתגבר נגד התאוות. אדם הרעב אוכל עם העיניים, ואחר זה מביא

שגם אוכלים בפה. זה דבר נחוץ מאוד, ואז תוכל להתחזק ולהתגבר באופן נעלה, ותהנה מהסדר היום שלך.

אם אירע בבין הזמנים, שבביתך נמצאים פעוטים וילדים קטנים, יש בבית האחיות, ואוכלים הם צעצועים ומעדנים, והבחור מרגיש שהוא אינו רוצה להיות לו שייכות עם זה, אבל קשה עליו להתגבר על זה. העצה לזה הוא: תחליט בנפשך על איזה מאכל שמזה אתה אוכל יותר ממה שאתה אוכל כל ה'זמן'. כי אכן קשה מאוד אם נמצאים בבית שאוכלים כל היום מעדנים, שהאדם יוכל להתגבר לא לאכול כלום. אכול פאטעטא טשיפ, לא טשאקלאד או קענדיס. או אכול איזה לחם מזונוט שיש עליו טשאקאלאד.

לכל דבר שהאדם מתמודד עמו ע"י המציאות של בין הזמנים, צריך האדם למצוא איזה ממוצע שבזה הוא נותן לנפשו מרגוע על אופן נארמאלי, על אופן שלא יזיק לו ברוחניות, ולא ירגיש מזה מוכה רוח ונפש, אבל זה ירגיע את היצר הרע הבורע, בבחינת השעיר לעזאזל. בוודאי הלוואי והלוואי שתזכה לבוא למדרגה שתוכל לראות מאכלים, תוכל לראות מעדנים, ולא תהיה לך שייכות עם זה. הלוואי, אבל על זה צריכין לעבוד בכל משך ה'זמן', על זה קשה לעבוד בזמן קצר של בין הזמנים [הגה]. אנו מדברים עכשיו לאותן שמתמודדים בזה, ועל פי רוב המה נופלים פי כמה, לזה אנו נותנים עצות, שהנפילה לא יהיה באופן נורא, ולא ישבר לבו, ויתחרט ע"ז כל היום].

,

תעשיר את ידיעתך

נחוץ מאוד שיהיה לאדם ידיעות על ההלכות והמנהגים והמסורה של הימים טובים. שהבחור ירגיש געשמאק בשעת שמנקה לכבוד פסח, בשעת אפיית המצות מצוה, בשעת שאיבת מים שלנו, בשעת ליל הסדר, חול המועד, שביעי של פסח, אחרון של פסח, בענין בראקן...

בהלכות פסח יש התרחבות גדול, הרבה הלכות מסורה ומנהגים. ככל היותר שתדע, ככל היותר דברי תורה שתלמוד, ככל היותר השגות שתלמוד, תרגיש יותר טעם מתוך בהיום טוב.

ולכן, אפילו אם אתה רוצה ללמוד גמרא והלכה במשך הבין הזמנים, תמטע יותר בלימוד הגמרא, ובלימוד ההלכה, ותרבה יותר לעסוק בלימוד ההלכה למעשה, מנהגים, מסורה, וההבנה והידיעות שמישך שייכים עם חודש ניסן. כי זה יתן לך חשק בהלימוד, וזה אף יתן לך חשק להימים הקדושים, ככל היותר שתדע ותבין.

הרבה פעמים קורה, שמתחילים ללמוד הלכות פסח, ומתייאשים, כי יש הרבה מאוד מה ללמוד. כהיום יום אינו עולה כשאדם לוקח לו ספר קיצורי הלכה. אם אתה רוצה ליקח את השלחן ערוך הרב וללמוד מרישא ועד גמירא, תחיה את נפשך, תהיה ידען נפלא בכל הלכות פסח. אם גם זה קשה לך, ואין אתה רוצה ללמוד משנה ברורה, שבאיזה בחינה זה קשה יותר ללמוד מהשלחן ערוך הרב, קח איזה ספר קיצורי הלכה. כהיום נמצאים לקנות הרבה ספרי קיצור. - לסמוך למעשה על הקיצורי הלכה, אין יכולים, רק אם מעיינים במראה מקומות בפנים, אבל זה מועיל לידע ממה דיברו הפוסקים לידע מה המנהגים, ממה המסורה מדבר.

וכן הוא הדבר מלימוד ספרי מוסר וחסידות, אל תעיין בגליונות. גליונות מביאים רק חצי-דבר, קח איזה ספר ותלמוד בפנים הספר. אם אין לך הסבלנות, אכן תוכל לעיין בגליונות, אבל דע לך, כי כשאתה מעיין בגליונות, אין אתה רואה רק חצאי קטעים, או רבעי קטעים, אין הם מביאים הדבר בדיוקית. חוץ מאיזה גליונות יוצא מן הכלל, שמיסודים רק להביא לשונות שלימות מהספרי קודש, ואין הם משנים מן הלשונות, אז תוכל לסמוך על הגליון. [הגה, באמת אין עולה לעיין בגליון, אני אומר רק, שגם ילמדו הספרי קודש מן המקור, כי הלשונות של הצדיקים זי"ע מחכימות].

יא

פנים מאירות תדירות

נחוץ מאוד לאברך ובחור, להחליט בנפשו: אהיה בבין הזמנים הזה 'פנים מאירות' איד'. דהיינו, אין אני מכעיס אף אחד. אחד מן הבעיות היותר גדולים מחודש ניסן ותשרי הוא, שנמצאים הרבה מאוד בבית עם שאר הבני משפחה, יותר ממשיך כל השנה. הבעל עם אשתו, האב עם ילדיו, האחים ואחיות, הבנים עם הוריהם. נמצאים הרבה ביחד, ומתעסקים בהרבה דברים בשותפות, המצב הוא שמח, אבל לחוץ מאוד. כל אחד יש לו דעתו של עצמו, והמהלך החיים שלו, ולכל אחד כועס דבר אחר. תחליט בנפשך: אני רוצה להיות בבין הזמנים הזה עם פנים מאירות, אמונה בטחון שלום ושמחה, פרייליך און לעכטיג. אין אני פוגע ולהתבזות ולכעוס על שום אחד. אני אעבוד על עצמי, על ענין של שתיקה. מותר לצעוק עלי, מותר לבזות אותי, לא יארע שום דבר.

ואם אתה רוצה לידע כיצד לזכות לזה? שמע על הקו שלנו 'פנים מאירות' (ראה המספרי-קשר בסוף הגליון) השיעורים כגון: "מיין צופרידענע ציל אין לעבן" (16), שיעורי בורדרליין (71). אני רוצה לומר לכל בחור ואברך שנחוץ מאוד לשמוע הבורדרליין שיעורים שלנו, ואסביר לך בקוצר אמרים התועלת מן השיעורים הללו:

הבורדרליין שיעורים מיוחדים הם, ללמד את האדם כיצד יכול הוא להתמודד עם מצבים קשים ועם אנשים קשים. ואין נפקא מינה בכלל אם יש לך התמודדות עם אדם הנקרא 'בורדרליין'. ואסביר לך הטעם: כשאתה שומע שיעור בבורדרליין, ואתה שומע, ששואלים שאלה, קרה כזה וכזה, אחד עושה דבר זה, אחד עושה דבר זה, ואתה חושב בעצמך: אין לי שום אחד שעושה לי דבר כזה. יפה. עכשיו חשוב לעצמך: נניח אם היה לך אחד שיעשה לך כדבר הזה, כיצד היית נוהג? ואחר מחשבה זו, הקשב הלאה מה אנו אומרים במהלך שלנו כיצד יעשו, זה יבנה אצלך מהלך המחשבה, כיצד תוכל לסבול מצבים קשים.

בקיצור נמרץ: אפילו אם המשל אינו נוגע לך, אבל הנמשל נוגע לכל אחד. כל אחד מתמודד עם הסביבה שלו באיזה בחינה. אברך בכולל עם הראש הכולל, עם סדרי הכולל. בחור עם המשגחים. ילד בחדר, וגם ילדים עם הוריהם יש הרבה פעמים שאין הם שוים בדעה אחת. וכן הדבר בין איש ואשתו, אפילו כששומעים השיעורים על שלום בית, ואפילו שיש לו שלום בית, אבל אירע שהאדם מרגיש: קשה עלי! ונופלים. אם ישמע כל אחד השיעורים על בורדרליין, צופרידענע ציל אין לעבן, שיעורי אנעקזיעטי (73), המהלך המחשבה שאנו מניחים בתוך השיעורים, זה יעשה אותך לבריה חדשה, מהיפך להיפך. ואח"כ תוכל לשמוע שיעורי המנוחה שלימה (15), ותהיה איש מתוק,

שאין עושה שום אחד מן הסביבה עצוב, וגם אתה לא תתעצב משום אחד מן הסביבה שלך, ומשום מצב.

זהו העבודת הקודש לימי בין הזמנים. איני מגיע מהישיבה להיות עצוב, מוכה רוח, בצער. איני בא מהישיבה לצער הזולת, איני בא לחנך את הורי ואחי ואחותי, ואיני בא להצטער מהורי ואחי ואחותי. אני מגיע לביתי מהישיבה בכדי ליהנות, לחיות בטוב עם הורי ואחי ואחותי ביחד, ואפילו שיש בעצם, לחץ, דיעות שונות, צער. לא! איני מניח עצמי מזה.

גם נחוץ מאוד לשמוע השיעור בענייני "געפילן" (79). טוב מאוד אם אתה יכול להשיג את המפתח של השיעורים שלנו, ולעיין מה מן השיעורים יכול לעזור לך. ואני מייעץ לכל אברך ובחור, לנצל את ימי בין הזמנים לשמוע הרבה שיעורים שלנו, כדי שיוכל להתחזק ביותר בימי בין הזמנים.

זהו באופן שטחי, היסודות בכדי שיהיה לך בין הזמנים מאושר. וכמובן שכשמדברים מעניין של זמן קרי"ש וזמן תפילה, הדברים אמורים גם מיום טוב ושבת, וכל הדברים שאמרנו מעניין זמן הלימוד, גם הכוונה על יום טוב ושבת, וכן משאר הנקודות של הסדר היום, המה כוללים גם שבת ויום טוב, על-אף שבשבת ויום טוב יש איזה שינויים, ותן לחכם ויחכם עוד.

יב

לעמל על מצוות כיבוד אב ואם

אני רוצה לומר עוד דבר אחד: בין הזמנים הוא זמן המסוגל, ובפרט ביום טוב פסח, כשכלל ישראל יכולין להכניס כוחות עצומות במצוות כיבוד אב ואם. שבמשך כל השנה אין נמצא כל היכולת לזה. כיבוד אב ואם הוא מצוה קשה, אבל זה הוא מן החמורות שבחמורות, זהו מן המצוות היותר חמורות שבתורה. ואייעץ לכל אחד ואחד, אם אתה רוצה לקבוע שיעור מתוקה בבין הזמנים, תלמד את ההלכות כיבוד אב ואם שבתוך השולחן ערוך. או קנה לך ספר טוב שמאריך ומבאר כל היסודות, החומרות והקולות של כיבוד אב ואם, קנה לך חבר על זה, תהנה מזה מאוד. בכל אופן תחליט בנפשך קודם הבין הזמנים: אני אקיים בזה הבין הזמנים המצוה של כיבוד אב ואם, אעמול על זה. כיצד? השיעורים שלנו לומדים כיצד. אבל אם אתה תכנס בזה הכוונה, כבר תהיה באווירה רגועה, בהכנעה וביטול, ובאמונה ובטחון חזקה.

יכולים לשמוע תשובות בכל תחומי החיים על קו המערכת בכפתורים: 551

לקבל הגליונות שלנו בכל שבוע, תפנו ל:

gilynospm@gmail.com